

MEGHÍVÓ

A *Társas-Kognitív Nyelvészeti Kutatócsoport*,
valamint a *DAB Nyelvtudományi Munkabizottsága*
és a *Debreceni Egyetem BTK Hallgatói Önkormányzata*
meghívja

Pongrácz Péter

(ELTE Etológia Tanszék)

Emóció, önmeghatározás és referencialitás:

az akusztikus kommunikáció etológiai kutatása kutya és ember között

című előadására

A kommunikáció biológiai meghatározásában általában kitüntetett szerepe van az üzenetnek, avagy a küldő által kibocsátott jelzésnek, amellyel a küldő a vevő fél viselkedésében – legalábbis a küldő számára – előnyös változást ér el. A jelzés tartalmát is többnyire a küldő szempontjából értelmezzük, így ezek lehetnek indexikus (önmeghatározó), emocionális (nemreferenciális), illetve funkcionálisan referenciális jelzések. Az állati kommunikációban – a kutatók minden igyekezete ellenére – valódi referenciális jelzések kimutatása csak elvétve sikerült, viszont sok példát találhatunk indexikus és emocionális jelekre.

A kutya mai ismereteink szerint legalább húszezer éve közös szociális térben fejlődik az emberrel a domesztikációnak nevezett evolúciós folyamat révén, illetve következtében. Ennek során olyan szociokognitív változások történtek a kutyánál, amelyek az emberrel való együttélést és együttműködést egyedülállóan hatékonyra tették, amit az is igazol, hogy a kutya az egyedüli domesztikált faj, amely társállatként gyakorlatilag minden emberi kultúrában jelen volt már a modern kor előtt is. Ezt a fajok közötti kapcsolatot nyilvánvalóan kommunikációs kényszer jellemezte már a legkorábbi időszakoktól kezdődően.

A kutya által igénybe vehető kommunikációs csatornák közül leginkább az akusztikus emelkedik ki, mivel a kémiai és a vizuális jelzések erős faj-, illetve taxonspecifikusságuk miatt az ember számára nem, vagy csak körülményes tanulás árán értelmezhetők. A kutya akusztikus kommunikációjának kutatása már több mint egy évtizede folyik az ELTE Etológia Tanszékén. E kutatás során kiderült, hogy különösen az ugatás olyan sokoldalú kommunikációs jellé vált a domesztikáció során, amely eredeti alkalmazásához képest (vö. farkasok) számos kontextusban érthető információt szolgáltat az emberek részére a kutya belső állapotáról, valamint feltehetően ezen keresztül a kontextusról. Ugatások és morgások esetében meggyőző eredmények gyűltek az indexikus kommunikációról (nem, kor, testméret jelzése). Morgások esetében sikerült funkcionális referencialitást is kimutatni. Az összehasonlító kutatások igazolták, hogy az ember ugyanazon akusztikus törvényszerűségek alapján ítéli meg a kutya, illetve az ember hangjeleinek emocionális töltetét.

Az előadásban bemutatandó kutatások egyik legfontosabb, az akusztikus kommunikáció evolúcióját érintő tanulsága az, hogy az emocionális tartalom megértését ember és kutya között a hasonló akusztikus kódoló mechanizmus tette és teszi lehetővé, és a domesztikáció során a kutyánál lehetőség volt egyes vokalizációtípusok sokfélevé válására, ezzel új kommunikációs fülkék betöltésére. A másik érdekes tanulság az, hogy a belső állapot jelzésének megértése fontos kiindulási alapot jelenthet a kontextuális tartalomra történő kognitív következtetéshez, és ez funkcionálisan referenciális kommunikáció létrejöttéhez vezethet a vevő részéről.

Helyszín: MTA Debreceni Területi Bizottság (DAB) székháza (Debrecen, Thomas Mann u. 49.),
I. emelet „C” terem (Kis előadó)

Időpont: 2014. április 14. (hétfő), 16 óra

Az előadás honlapja: http://mnytud.arts.unideb.hu/tkny/ea4_4.php

Az előadáson minden érdeklődőt örömmel lát a Társas-Kognitív Nyelvészeti Kutatócsoport,
a DAB Nyelvtudományi Munkabizottsága és a DE BTK Hallgatói Önkormányzata.

Debrecen, 2014. április 10.

Kis Tamás	Fehér Krisztina	Tóth Valéria	Szikszai Tamás
A Társas-Kognitív Nyelvészeti Kutatócsoport alapító tagjai	A DAB Nyelvtudományi Munkabizottságának elnöke	A DE BTK Hallgatói Önkormányzat elnöke	

Ha előadás-sorozatunk vagy kutatásaink felkeltették érdeklődését, látogasson el honlapunkra
(<http://mnytud.arts.unideb.hu/tkny/index.php>), és regisztráljon hírlevelünkre (<https://mail.unideb.hu/cgi-bin/mailman/listinfo/tarskogny>), vagy csatlakozzon Facebook-oldalunkhoz (<https://www.facebook.com/tarskogny>),
hogy a későbbiekben is értesítést kapjon előadásainkról, publikációinkról.